HE 244/2022 vp kaupparekisterilaiksi ja elinkeinotoimintalaiksi sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

Talousvaliokunta 13.1.2023

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Valmistelu

- **Hallituksen esitys on laadittu virkatyönä TEM:ssä, sen pohjana kaupparekisterilain osalta on kuitenkin ollut työryhmämietintö ”Kaupparekisterin kehittäminen” (Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Yritykset 23/2017). Esityksessä ei ole pidättäydytty kaikilta osin työryhmämietinnössä esitetyssä ottaen huomioon jo pelkästään se, että mietinnöstä on aikaa.**
  - Esityksessä muutosehdotuksia myös yritys- ja yhteisötietolakiin erityisesti sähköiseen asiointiin liittyen, koska mainitussa laissa säädetään myös kaupparekisteri-ilmoitusten tekemisestä
- **Voimassa oleva vuodelta 1919 oleva laki elinkeinon harjoittamisen oikeudesta on hajanainen ja se korvattaisiin tiiviillä elinkeinotoimintalailla käsittäen yleissäännökset elinkeinotoiminnan harjoittamisen edellytyksistä Suomessa.**
- **Useita lakeja ehdotetaan muutettavaksi viittaussäännösten osalta**

Keskeiset muutokset suhteessa nykytilaan

Esityksellä ajantasaistetaan kaupparekisterilaki, parannetaan kaupparekisteritietojen luotettavuutta ja yritysturvallisuutta puuttumatta siihen, että **kaupparekisterin tarkoituksena olisi jatkossakin toimia yritysten perustietoja sisältävänä julkisena rekisterinä.**

1) Siirryttäisiin pääsääntöisesti velvoittavaan sähköiseen kaupparekisteriasiointiin lukuun ottamatta yksityistä elinkeinonharjoittajaa, yhdistystä ja säätiötä
    a. muita yritystuvallisuuttaa parantavia esityksiä ovat rekisteriviranomaisen oikeus viranpuolesta ilmoittaa vireille tulleesta ilmoituksesta tarpeelliseksi katsomalleen henkilölle sekä oikeus edellyttää paperilla ilmoittavan fyysistä tunnistamista.
2) Yksityisten elinkeinonharjoittajan osalta pääsääntöisesti luovuttaisiin velvollisuudesta rekisteröityä kaupparekisteriin
3) Muut viranomaiset voisivat vain poikkeuksellisesti vaatia kaupparekisteriin rekisteröityjä tietoja yritykseltä itseltään, vaan tiedot tulisi hakea kaupparekisteristä tai muulta palvelun-tarjoajalta
4) Keskeiset yritykset (Oy, osuuskunta ja sivuliikkeet) velvoitettaisiin tarkastamaan tiedot vuosittain
5) Kaupparekisteri-ilmoituksen laiminlyönnistä voitaisiin määrätä laiminlyöntimaksu, lisäksi erikseen tilinpäätöksen myöhästymismaksu osakeyhtiöille ja osuuskunnille.
6) Rahanpesulaissa tarkoitettua ja kaupparekisteriin rekisteröityä tosiasiallista edunsaajaa koskevien tietojen luovuttamisesta noudatetut käytännöt pääsääntöisesti kodifioitaisiin
    a. Yhtiö, johon sovelletaan osakeyhtiölakia tai osuuskuntalakia voitaisiin poistaa rekisteristä tosiasiallisia edunsaajia koskevien tietojen ilmoittamisen laiminlyönnistä vastaavasti kuin yhtiö voidaan poistaa tilinpäätöksen laiminlyönnin johdosta
7) Jatkossa oikeushenkilökohtaisista rekisteriin merkittävistä tiedosta säädettäisiin VN:n asetuksella
8) Valmistauduttaisiin automaatioon mahdollistamalla pöytäkirjan liitttämisestä luopuminen vastuuhenkilöä koskevissa ilmoituksissa.

Keskeiset muutokset suhteessa nykytilaan

Elinkeinotoimintalaki korvaisi elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annettu lain ja muutos olisi pääosin lainsäädäntöä selkeyttävä

1) Euroopan talousalueen ulkopuolella olevan elinkeinonharjoittajan toimintaan Suomessa liittyvä lupamenettely säädettäisiin rekisteriviranomaisen sidottua harkintaa osoittavaksi ts. lupa myönnettävä, jos se ei vaaranna elinkeinonharjoittajan tavoitettavuutta
2) Yksityisen elinkeinonharjoittajan kelpoisuusvaatimuksia tarkistettaisiin niin, että elinkeinotoimintaa saisi ammattimaisesti harjoittaa luonnollinen henkilö, joka on täysi-ikäinen, ei ole konkurssissa ja jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu.
    a. yli 15-vuotias saisi harjoittaa ammattimaista elinkeinotoimintaa edunvalvojan suostumuksella, tällä hetkellä ei ole mitään alaikärajaa edunvalvojan suostumuksen perusteella

Esityksen vaikutukset

- **Välittömät vaikutukset sääntelyn kohteisiin eli yrityksiin ja yhteisöihin, Patentti- ja rekisterihallitukseen sekä muihin viranomaisiin olisivat pääasiassa taloudellisia.**
- **Kaupparekisteritietojen ajantasaisuuden ja luotettavuuden parantuminen edesauttaa niin elinkeinoelämää, viranomaisten toimintaa kuin yritystoiminnan läpinäkyvyyttä -> tämä koko esityksen tavoite, samoin kuin yritysturvallisuuden parantaminen**
- **Yritysten osalta sääntelytaakkalaskun perusteella kustannus noin miljoonaa euroa /vuosi**
  - Pääsääntöisesti tietojen tarkastamista koskevasta velvollisuudesta, jota kompensoisi viranomaisten velvollisuus hakea kaupparekisteritiedot suoraan kaupparekisteristä tai muulta palveluntarjoajalta
  - Seuraamusmaksuja, joiden määräksi arvoitu noin 10 Meur vuosi, ei ole huomioitu osana sääntelytaakkaa, koska maksu johtuu päävelvoitteen laiminlyönnistä
- **Patentti- ja rekisterihallitukselle menettelyjen sähköistämisestä saatava taloudellinen hyödyn vastinparina on lisääntyvästä valvonnasta aiheutuvat kustannukset**
- **Viranomaisille kustannuksia siitä, että hakevat kaupparekisteritiedot muualta kuin yrityksiltä riippuen tietojen hankintatavasta (itse tieto kaupparekisteristä viranomaisille maksutonta)**
- **Seuraamusmaksujen täytäntöönpanosta vastaisi Oikeusrekisterikeskus, vuotuinen kustannus noin 1 htv (50000euroa), Helsingin hao kustannuksia tässä vaiheessa vaikea arvioida**

Voimaantulo

Lait on tarkoitettu tulemaan pääosin voimaan mahdollisimman pian hyväksymisen jälkeen lukuun ottamatta velvoittavaa sähköistä asiointia koskevia säännöksiä, jotka on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2026 alkaen. Lisäksi säännöksiä sovellettaisiin osittain vasta 1.1.2025 (seuraamusmaksut) sekä 1.1.2026 (ajantasaisuuden tarkistaminen) alkaen. Kaupparekisterilain nojalla annettavan valtioneuvoston asetuksen olisi tultava samanaikaisesti voimaan kaupparekisterilain kanssa, koska laki ja asetus muodostaisivat kokonaisuuden.

Työ- ja elinkeinoministeriö
Jyri Oksanen
puh. 0295 047 123